

Білоусова Е. С., студентка
Лут К. А., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

БАГАТОЗНАЧНІСТЬ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ДЖ. КОНРАДА У ПОВІСТІ «СЕРЦЕ ПІТЬМИ»

За останній час ставлення вітчизняного літературознавства до Дж. Конрада цілком змінилося. Уявлення про нього як про пригодницького автора – мариніста для юнацтва відійшло в минуле. Наразі письменник з українським корінням сприймається як філософ, до певної міри нетрадиційний для словесності другої половини ХІХ століття. Джозеф стояв на позиціях неоромантизму, він оспівував людську гідність і честь, незрадливу дружбу, засуджував грабіжницькі війни, колоніалізм та расизм, своєрідно поєднуючи реалізм з морською романтикою і морально-етичними та соціальними пошуками героїв.

Повість «Серце пільми», одна з найбільш відомих у Конрада, дає уявлення про ті орієнтири, в напрямку яких розвивається конрадівська неокласика. «Повість може бути прочитана як розповідь про пригоди Марлоу в серці Африки, але її відрізняє така складність організації, що вона сприймається одночасно і як філософська повість, до того ж дає можливість для прямо протилежних, взаємовиключних прочитань» [3, с. 110]. Крім проблем колоніалізму і расизму, автор розмірковує над етичними та культурними цінностями цивілізації, над тим, що відрізняє людину від тварини, а суспільство від стада.

Дія розгортається на тлі природи, в порівнянні з якою людина дуже мала, а людська історія до смішного зарозуміла, самовпевнена. Світ Конрада – трагічний, сповнений жахливих таємниць. Конрад поєднує схильність до ефектного авантюрного сюжету, характерного для звичайного пригодницького роману, з вражаючим багатством змісту і різким ускладненням оповідної структури.

Символічне значення світла і темряви відіграє центральну роль у романі «Серце пільми». Метафору «Темрява» умовно можна виявити у декількох комплексних образах. Перший – це пільма, яка, як візуальне відчуття, домінує з першої до останньої сцени. По-друге, темрява – це дикість і неосвіченість корінних жителів Африки, яких автор описує без симпатії. У Конрада зло, темрява і морок – основні мотиви повісті, зло незбагненне і непереборне. Поступово сенс заголовку повісті

розкривається як осягнення серця чорної Африки та осягнення зла у людській природі.

Протилежна до темряви метафора «Світло» означає яскраве знання у кожній сфері життя, досконалість. Персонажі повісті говорять про виявлення світла, але володіють лише темрявою. «У повісті світло не обов'язково символізує чисте добро або чисте просвітлення» [1, с. 40]. На думку автора, світло може ввести в оману, воно маскує те, що лежить у прихованій яскравості. Під візерунком благородної місії, пов'язаної з кольором чистого світла, є чорнота корупції.

Отже, у повісті Дж. Конрада домінують метафори «темрява» і «світло», але вони не протиставляються, а, скоріш, доповнюють одна одну. «Темрява» складається з декількох складових: візуальна темрява, дикі звичаї, моральний розклад та неосвіченість. «Джозеф Конрад значно розширює трактування зла – воно всеохоплююче» [2, с. 22], і навіть світло не несе радості, а тільки приховує зло, що завжди залишається в душі кожної людини.

Література

1. Хьюитт К. Джозеф Конрад: Проблема двойственности. М. : Иностранная литература, 2000. № 7. С. 39-46.

2. Callej A. Joseph Conrad's heart of darkness in quest of the self. New York: Odisea, 2003. № 4. P. 19-27.

3. Conrad J. A life [Studies in English and American Literature and Culture]. New York : Bookman Associates, 1992. 340 p.